

- містобудівних ситуаціях, а також у процесі експлуатації побудованого об'єкта; урахування можливостей будівництва кооперованої будівлі почергово і просторового розвитку її в перспективі;
- формування індивідуального архітектурного образу кооперованої будівлі.

Література

1. Литвиненко Т.П. Формування сільських малооб'ємних кооперованих будівель та їх конструктивні особливості: Дис. канд. техн. наук: 05.23.01/ Полтава: ПДТУ, 1999. — 183 с
2. Албаут В.М. Типологические особенности формирования сельской социальной инфраструктуры: Учеб. пособие. - Новосибирск: НГАС, 1993. - 88 с.
3. Хазін В.Й., Литвиненко Т.П. Основні принципи та особливості проектування сільських малооб'ємних будівель / Зб. наук. пр. "Науковий вісник будівництва". ХДТУБ та А, 1997. - С.76-77.

Кузьменко Т.Ю.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРИМІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В ЗОНІ ВПЛИВУ ВЕЛИКИХ МІСТ (НА ПРИКЛАДІ АВСТРАЛІЇ)

Анотація. На прикладі Австралії розглядається методика порівняльного аналізу планувальних сценаріїв розвитку приміських територій, вибір оптимального варіанту та практика взаємодії різних структур влади і суспільства в організації проведення і контролю проектних рішень.

Ключові слова: об'єднаний планувальний акт, планувальний сценарій, рекреаційне поселення, категорія землекористування, екологічна карта території.

Аннотация. На примере Австралии рассматривается методика сравнительного анализа планировочных сценариев развития пригородных территорий, выбор оптимального варианта и практика взаимодействия различных структур власти и общества в проведении и контроле проектных решений.

Ключевые слова: объединенный планировочный акт, планировочный сценарий, рекреационное поселение, категория землепользования, экологическая карта территории.

Постановка проблеми та актуальність питання. В сучасних умовах перед суспільством і містобудівним загалом зокрема постало питання переосмислення функціонального призначення і архітектурно-планувальної трансформації приміських сільських поселень як складових частин урбанізованих територій – агломерацій та приміських зон великих міст.

Суперечливий характер реформування економіки, новітні тенденції розвитку, сучасні суспільно-політичні, соціально-економічні, культурно-

побутові, демографічні та екологічні фактори зумовлюють необхідність визначення стратегічних цілей і пріоритетних напрямів подальшого розвитку як регіонів, так і окремих поселень.

В останні десятиріччя значно посилюється розуміння взаємозв'язку економічного росту із збідненням природних ресурсів, погіршення стану довкілля і руйнування місць проживання, тому сталий розвиток є ключовим моментом для проектувальників. У цьому сенсі доцільно розглянути зарубіжний досвід, особливо тих країн, де економічна та екологічна стабільність сільських територій стали проблемами надзвичайної гостроти, наприклад, Австралії.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженнями проблеми приміських територій займалися багато вітчизняних і зарубіжних вчених та архітекторів. Методологічні основи районного планування досліджували Г. І. Лаврик, В.М.Дьомін, Є.Є.Клюшніченко, Г.Й.Фільваров; просторовій організації містобудівних систем присвячені праці М.М.Габреля, В.О.Тімохіна, В.М.Косенко; класифікацією міських агломерацій та проблемами обмеження їх росту займалися І.М.Смоляр, Л.Ф.Бучев, П.Заремба, М.А.Жембровський, І.Груза, А.Г.Вишневський, М.Ф.Тимчук, М.М.Горденюк та ін.

Мета статті: на досвіді Австралії розглянути процеси розробки планувальних сценаріїв розвитку приміських територій.

Результати дослідження. В Австралійському Союзі ієрархічна система влади і, відповідно, розподіл сфери повноважень та обов'язків в управлінні будівництвом та охороною довкілля мають три рівні: уряд країни, уряд штату, місцевий уряд (графство та міська рада). Графство відповідає за землю за фригольдною власністю (безумовне право на землю): дозвіл на використання цих земель знаходиться в його компетенції. Уряд штату відповідальний за розміщення регіональних офісів, зміст і оновлення регіональних схем планування, включаючи планувальну структуру штату. В юрисдикції уряду держави Австралійського Союзу знаходиться утримання національних автомагістралей і прийняття глобальних рішень відносно територіального планування, а саме: вирішення питання, що розмістити на землях королівської власності. При цьому місцеві ради виконують інспекторські функції до використання землі в межах графства.

Кооперація та інтеграція між різними рівнями влади дозволила зробити планування більш ефективним. Так, було створено Агентство Регіонального Розвитку (АРР), щоб ліквідувати розрив між плануванням і виконанням. Консультативна Рада з Регіонального Планування штату створила велику кількість інтерактивних інструментів та служб для кращої організації планування регіону. Одним із них є функціонування радіолокаційної станції, що дозволяє кожному відвідувачу інтерактивного сайту ознайомитися з регіональною політикою, відповідальними агентствами та прослідкувати хід виконання кожної програми в процентному співвідношенні (від 1% - 100%). Особливістю проекту регіонального планування – партнерство з іншими структурами влади та

громадськими об'єднаннями. Прикладом є інтеграція місцевих планувальних схем як динамічних пластів карт, що містять місцеві планувальні схеми в межах регіональної. Можна створювати карти за потребою дуже швидко для окремої області інтересів. Стратегічні плани є законодавчим механізмом, на який покладено відповідальність за зміни ландшафту. З тих пір, як в 1998р. було створено Об'єднаний Планувальний Акт (ОПА), місцеві спільноти вимагають узгодження всіх проектів з планувальною схемою та здійснення перегляду цих схем кожні шість років.

Метою ОПА є досягнення екологічної сталості шляхом:

1. координації та інтеграції планування на локальному, регіональному і державному рівнях;
2. управління процесом розвитку містобудівних систем різного рівня;
3. управління результатами впливу на довкілля.

Таким чином, ОПА – засіб об'єднання і балансу економічних, соціальних та екологічних завдань. В окремих штатах є специфічні планувальні документи, наприклад: Акт Управління Довкіллям, Акт Захисту Рослин (про ареали зникаючої флори), також існують 4 державні законодавчі програми, що потребують розгляду належним чином при плануванні майбутнього розвитку:

1. Обробка та охорона сільськогосподарських земель;
2. Планування аеродромів та аеронавігаційних об'єктів;
3. Збереження зникаючої (унікальної) фауни (наприклад, коали) та ареалу її розповсюдження – Узбережжя Коали (заповідна територія, що має статус Всесвітньої Спадщини);
4. Управління плануванням прибережними розробками, включаючи сульфатні ґрунти.

Схема управління регіональним розвитком спиралась на план управління розширення міст та план ресурсів довкілля. План управління розширенням міст визначає підрегіони, їх центри, первинні коридори перевезень, території сільськогосподарського використання та області критичної збереженої вартості. Існує два плани управління довкіллям:

1. план управління регіоном Велика Піщана Пустиня (належить до Всесвітньої Спадщини);
2. план управління узбережжям штату, що націлений на захист узбережжя для майбутніх поколінь, усвідомлюючи довгостроковий антропогенний вплив на природу.

Два основних фактори впливають на загальні тенденції розвитку регіону:

- природний приріст населення;
- міграція населення.

Схеми в стадії розробки узгоджуються з наступними чинниками:

- захист природної та культурної спадщини від урбанізаційних процесів;
- ефективне планування майбутніх потреб водопостачання та розподілу водних ресурсів;

- створення сприятливих умов для підприємницької діяльності як засобу ліквідації протиріч між ростом населення та сферами зайнятості.

Модель розвитку містобудівної системи, що інтенсивно розвивається, обґрунтована зворотно-пропорційною залежністю між збільшенням населення та ростом зайнятості і спрямована на протидію цим процесам.

Необхідність розробки стратегічного плану розвитку м. Гарвей Бей обумовлена наступними факторами:

- збільшення населення відбулось за рахунок міграції з інших регіонів;
- очікується потреба у розширенні міської території;
- перегляд розподілу землі для різних категорій землекористувачів і внесення змін до стратегічного плану розвитку міста.

Поселення визначено як рекреаційне тому, що його економічною основою є організація дозвілля і відпочинку більшою мірою, ніж традиційні види діяльності, що формують міста. Найбільший приріст зайнятості в наступних видах діяльності: роздрібна торгівля, соціальна служба та охорона здоров'я, будівництво готелів, кафе та ресторанів. Ці види діяльності переважають в структурі зайнятості саме центрів туризму. Очікуване інтенсивне розширення м. Гарвей Бей пов'язане з істотним ростом населення, посилює необхідність планувальних зусиль для максимізації соціально-економічної корисності та мінімізації деградації довкілля. Відповідно із цим моделювання фокусується на формуванні трьох потенційних сценаріїв територіального планування:

- сценарій А – неперервного росту;
- сценарій В – максимізація основного капіталу;
- сценарій С – сталого розвитку.

Після цього проводиться порівняльний аналіз та обирається оптимальний варіант. Сценарій неперервного росту формується як реальний планувальний сценарій на основі існуючого зонування і може служити еталоном для порівняння. Він розробляється на основі методу традиційного прогнозування і включає два наступних кроки:

- розподіл даних на соціально-економічні критерії для визначення потреб майбутнього землекористувача;
- прогнозування моделей змін землекористування, використовуючи перехід критеріїв і доступність показників.

Загальна кількість категорій землекористування – 15. Дві категорії: із слабким економічним розвитком і сільські, забезпечують потреби розвитку міста, чотири категорії трактуються як постійні, 8 міських територій модель використовує для розподілу землі. Знайдено 8 придатних територій для задоволення потреб розвитку. Житло низької і середньої щільності планується розмістити в приміських поселеннях. Сценарій А виявив достатню придатної землі для потреб всіх категорій землекористувачів, тому існуючий план до 2021 року не потребує змін.

Сценарій В прогнозує зміни землекористування, основою яких є економічна задача максимізації основного капіталу місцевого

самоврядування. Сутність цієї задачі полягає в збільшенні доходів Ради для вирішення соціально-економічних проблем: розбудова громадського центру, боротьба з безробіттям, збільшення асигнувань на охорону здоров'я, профілактика вживання наркотиків, лікування наркозалежності тощо. Значна частина нового будівництва запланована в центральному місті, житло низької щільності – в передмісті, нове виробництво – в іншому передмісті. Сценарій розроблявся виходячи з принципу самозабезпечення, основою якого є комерційний розвиток.

Третій планувальний сценарій С на відміну від двох попередніх акцентує особливу увагу на потребах довкілля. За основу взято 3-х лінійний підхід, що поєднує соціальні, економічні і екологічні фактори. Мета – мінімізація конфліктів, найбільш ефективний розподіл території, соціально-економічний розвиток, пов'язаний із збереженням довкілля. У процесі формування сценарію сталого розвитку були розроблені екологічні карти території з виділенням чутливих природних факторів: схили, національні парки, державні ліси, сільськогосподарські землі, землі можливого зсуву, зони місцевого культурного значення, ареали рослинності, якій загрожує зникнення, землі підвищеної вологості і прибережні землі. Головна мета сценарію С – визначення екологічно чутливих елементів території та створення відповідних карт.

Оцінка планувальних сценаріїв проводиться шляхом детального розгляду і порівняння переваг та недоліків кожного. Методика оцінювання базується на формуванні 10-ти масштабних задач, кожна з яких представлена просторовим критерієм, визначеним відповідно важливості конкретної задачі.

10 масштабних задач:

- Проектування сільськогосподарських територій та охорона їх від несумісної діяльності;
- Захист важливих природних зон;
- Збереження зон вологої прибережної землі;
- Збереження рослинності, що зникає;
- Збереження рослинності прибережної зони;
- Збереження зони прибережних піщаних дюн;
- Захист зон культурної та археологічної значимості;
- Максимальне використання існуючої інфраструктури (дороги, інженерні мережі);
- Забезпечення розвитку засобів попередження паводків, штормових накатів та захист цих зон;
- Створення територій змішаного землекористування.

Висновки. Відносно оцінювання кожної задачі виводиться матрицю вимірювання конфлікту (МВК). Шляхом сумування визначається величина конфлікту землекористування та коефіцієнт ефективності для кожного з 3-х сценаріїв. Загальний конфлікт землекористування для сценарію неперервного росту (А) – 154, для сценарію максимізації основного капіталу (В) – 141, для сценарію сталого розвитку (С) – 110. Сценарій С виявив найкращий результат.

Перспективи подальших досліджень: незважаючи на відмінність соціально-економічних та демографічних умов, порівняльна методика вибору планувального сценарію розвитку регіону й окремих поселень може мати місце в дослідженнях територіально-планувальної тематики, зокрема у виборі стратегії функціонально-планувальної організації сільських поселень приміських зон великих міст.

Література

1. C. Pettit, Land use Planning Scenarios for urban Growth: a case study Approach /University of Queensland/ Australia.
2. Wood, J. W..2000. Traditional Urbanism and Responsible Town Planning. Eited in: 1st May 2000, [http:// www.geocities. Com/Athens/8017/ essay.html](http://www.geocities.Com/Athens/8017/essay.html).
3. Pettit, C. Shyy, T. & Stimson, R. 2002. An-line Planning Support & System to Evaluate Urban and Regional Planning Scenarios. (ed.) Geertman, S. & Stillwell, J. London, Springer-Verlag: 331-348.

Белявська О.Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ПОЛТАВИ (НА ПРИКЛАДІ ВОКЗАЛУ СТ. ПОЛТАВА-ПІВДЕННА)

Анотація. У статті висвітлені умови, що вплинули на процес повоєнної відбудови Полтави, з огляду на тогочасні директиви керівництва СРСР у галузі архітектури. Зокрема, була визначена єдина можлива стилістична направленість – радянський класицизм, що використовувалась у відновленні міст.

Ключові слова: повоєнна відбудова, реконструкція, радянський класицизм, регенерація середовища.

Анотация. В статье освещены условия, которые повлияли на процесс послевоенного восстановления Полтавы, с учетом тогдашних директив руководства СССР в области архитектуры. В частности, была определена единственно возможная стилистическая направленность - советский классицизм, которая использовалась в восстановлении городов.

Ключевые слова: послевоенное восстановление, реконструкция, советский классицизм, регенерация среды.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Здійснюючи дослідження процесу архітектурного відродження Полтави після Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. перш за все необхідно визначити ті об'єктивні соціальні умови, за яких саме і відбувалась регенерація міста.

Відступ радянської армії у вересні 1941 року, часи окупації та важкі бої під час звільнення міста нанесли великі збитки міському господарству та призвели до значних втрат архітектурного середовища Полтави, що складалось упродовж XIX та XX ст.

Повоєнна відбудова Полтави потребувала нових архітектурно-планувальних та містобудівних рішень. Керівна роль Москви у цьому